

*Романова В.О.**

ВЕЛИКА ДВАДЦЯТКА ЯК МЕХАНІЗМ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах глобальної кризи провідні держави сучасного світу продемонстрували готовність до співробітництва з метою подолання труднощів у фінансово-економічній сфері й формування нової системи глобального управління. «Велика двадцятка» стала основною рамковою структурою для вироблення принципів та інструментів світового фінансово-економічного регулювання.

Власне ідея створення глобального форуму для проведення неформальних зустрічей глав держав і урядів найвпливовіших держав світу з'явилася у 1970-х роках. Ключовий епізод – зустріч лідерів «шістки» у Рамбуйє в червні 1975 р. Тодішні докорінні зміни в розстановці сил вимагали більш тісної координації дій провідних західних держав. Механізм регулярних самітів «шістки», а потім «сімки» забезпечував взаємодію знакових світових фігур, що нерідко допомагало знімати напруженість і запобігати міжнародним конфліктам [1].

По завершенні холодної війни в засіданнях групи почала брати участь РФ, що перетворило «сімку» на «вісімку». Але піднесення Китаю, Індії, Бразилії й ряду інших держав, а також розвиток міжнародної обстановки в цілому вимагало розширення формату зустрічей на вищому рівні, що втілювалося в проведенні самітів так званої «Великої двадцятки» [2].

«Велика двадцятка» (або «Група двадцяти», «двадцятка», G-20) була сформована в 1999 р. за ініціативи Канади з метою подолання наслідків світових фінансових потрясінь кінця 1990-х рр. і ведення діалогу з країнами, що розвиваються, що динамічно набирали економічну та політичну вагу. Засновницька конференція міністрів фінансів і керівників центральними банками «Групи двадцяти» відбулася 15-16 грудня 1999 року в Берліні. Конференція визначила, що «Група двадцяти» є неформальною організацією, що об'єднує країни з різних регіонів світу і з різним рівнем господарського розвитку, а також провідні міжнародні фінансові організації на основі зацікавленості в колективному вирішенні найважливіших світових економічних і фінансових проблем [3].

Всього на країни «Групи двадцяти» припадає понад 85% світового ВВП. У них проживає понад 60% населення світу, причому 66% бідного населення також припадає на ці країни.

Фактично протягом десятиліття діяльність G-20 зводилася, головним чином, до регулярних зустрічей міністрів фінансів і глав центральних банків. Не випадково з моменту свого створення група офіційно йменувалася Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors. З початком глобальної кризи формат зустрічей змінився, що пояснювалося необхідністю узгодження антикризових мір на найвищому державному рівні. Для рішення цього завдання в листопаді 2008 р. у Вашингтоні й відбувся перший саміт «Ве-

* аспірантка кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Манжоло В.А.

ликої двадцятки». Саме на Вашингтонському саміті був уперше вироблений узгоджений підхід провідних світових держав до боротьби із кризою, що полягав у реалізації масштабних стабілізаційних програм і конкретних заходів щодо стимулювання та підтримки економічного росту. Зокрема, у ході зустрічі були досягнуті домовленості про співробітництво в ключових сферах міжнародних фінансів.

Стає очевидним необхідність залучення до цих процесів Китаю, Індії, Бразилії тощо. Саме цю потребу, на відміну від G8, специфікували країни G20, зокрема за рахунок їх участі в роботі Форуму з фінансової стабілізації, що сприяло б покращенню взаємодії останнього з МВФ. План подальших дій у фінансовому секторі за підсумками вашингтонського саміту був більш детальним та практичним, аніж будь-яке попереднє комюніке G8. У прийнятій спільній декларації лідери G20 затвердили п'ять принципів реформ для зміцнення фінансових ринків і та для запобігання майбутніх криз [4].

Вашингтонський саміт показав, що незважаючи на різні релігійні, расові, економічні й інші розбіжності, всі нації можуть спільно домовлятися. Фактично, перший саміт G20 склав новий порядок денний та сформував план дій для міжнародних організацій. На першій же зустрічі G20 стало очевидним, який вплив цей «клуб» матиме на процеси глобального регулювання. Нова, набагато ширша група держав стала на чолі глобальної економіки, - ідея, яку швидко підхопили медіа по всьому світу.

Дискусії, розпочаті у Вашингтоні, були продовжені в Лондоні 1 квітня 2009 р., коли фінансово-економічна криза вже набула дійсно глобальних масштабів, що вимагало більш ефективної координації міжнародних антикризових зусиль. Форум фінансової стабільності, що повністю контролювався провідними західними державами, був перетворений у Раду фінансової стабільності, із включенням до нього країн, що розвиваються, членів «Великої двадцятки» [5; 6].

Крім того, було прийнято принципове рішення про перерозподіл квот у МВФ і Всесвітньому банку на користь держав, що розвиваються, і країн з ринками, що формуються (за термінологією IMF). Це стало серйозним зрушенням у напрямку підвищення їх ролі та впливу на світову економіку [7].

По мірі розвитку кризи виникла потреба в оцінці ефективності прийнятих антикризових мір і поглибленні міжнародного співробітництва, завдяки чому саміти G-20 набули регулярного характеру. У вересні 2009 р. зустріч «Великої двадцятки» пройшла в американському Пітсбурзі, у червні 2010 р. – у канадському Торонто, у листопаді 2010 р. – у столиці Республіки Корея Сеулі. На цих зустрічах обговорювалися фактично всі найбільш значимі питання реформування глобальних інститутів (у першу чергу МВФ) і формування механізмів протидії міжнародним фінансовим потрясінням.

На самітах «Великої двадцятки» за допомогою методів багатосторонньої дипломатії відбувалася не просто координація міжнародних зусиль щодо звільнення світової економіки з «лещат» кризи. Там, власне кажучи, формувалася становий хребет майбутньої світогосподарської системи, закладалися передумови чергового соціально-економічного ривка.

Сучасний період розвитку міжнародних відносин характеризується очевидним ускладненням світової політики, перегрупуванням фінансово-економічних і політичних сил та підвищенням впливу різноманітних нетрадиційних гравців. Не останню роль грає й та обставина, що глобальна криза, незважаючи на всі зусилля, ще до кінця не подолана. Провідні держави світу запустили механізм консультацій та переговорів, що підтвердив свою ефективність і проклав шлях до формування нового типу глобального управління. Але людство перебуває тільки на самому початку цього шляху.

Відповідно до доповіді оксфордського Центру міжнародних досліджень під назвою «Global Economic Governance Programme: The G20 Leaders and Global Governance»: «Ефективність G20 значною мірою викликана її неформальним, неінституціоналізованим статусом та форматом. G20 функціонує як неформальна організація, що стала втіленням готовності світових лідерів до співробітництва і надала їм плацдарм для взяття на себе відповідного зобов'язання, що набуло вигляду 12 узгоджених між країнами-членами пріоритетами співробітництва ... Чим G20 ніколи не була і чим ніколи не буде, якщо планує й надалі лишатися глобальним кризовим менеджером та автором світового порядку денного, так це юридичною інституцією з усіма притаманними їй атрибутами, що виконує свої ж рішення. Відповідальність за імплементацію останніх лягає на міжнародні організації, що мають свої формальні правила членства, процесу прийняття рішень та розподілу повноважень» [8].

Література

1. Хайнал Питер И. ванн «Группа восьми и Группа двадцати: эволюция, роль и документация» // пер. с англ. О.А. Якименко; под науч. ред. Е.М. Горбуновой. — М.: Логос, 2008, С. 47
2. Ngaire Woods Global Economic Governance Programme: The G20 Leaders and Global Governance [Electronic resource] - Access mode: <http://www.globaleconomicgovernance.org/wp-content/uploads/Woods-2010-The-G20-and-Global-Governance.doc.pdf>
3. Global Governance Breakthrough: The G20 Summit and the Future Agenda [Electronic resource] - Access mode: http://www.brookings.edu/papers/2008/12_g20_summit_bradford_linn.aspx
4. European call for «Bretton Woods II» // Financial Times, November 16, 2008, P. 3-4
5. 5 Итоги саммита G20 [Electronic resource] - Access mode: <http://news.finance.ua/ru/~2/2009/04/03/156665>
6. FSF Press Release Financial Stability Forum meets in London (12 March 2009) [Electronic resource] - Access mode: http://www.financialstabilityboard.org/press/pr_090312a.pdf
7. Washington summit targets at crisis // China Daily, November 16, 2008, P. 5
8. Ngaire Woods Global Economic Governance Programme: The G20 Leaders and Global Governance [Electronic resource] - Access mode: <http://www.globaleconomicgovernance.org/wp-content/uploads/Woods-2010-The-G20-and-Global-Governance.doc.pdf>